

Svartvitt i Photoshop

Lathund

Det här dokumentet är en liten lathund som du kan skriva ut och ha tillgänglig när du arbetar med dina svartvita bilder i Photoshop. Den innehåller en sammanfattning av kursens viktigaste begrepp och tekniker.

Snabbmetoder

Den snabbmetod som ger bäst resultat är **Gradient Map** (*Övertoningskarta*) och finns som justeringslager.

För att resultatet verkligen ska bli svartvitt är det viktigt att du har ställt in rätt förgrunds- respektive bakgrundsfärg. Snabbast sättet är att trycka "D" på tangentbordet innan du lägger till övertoningskartan.

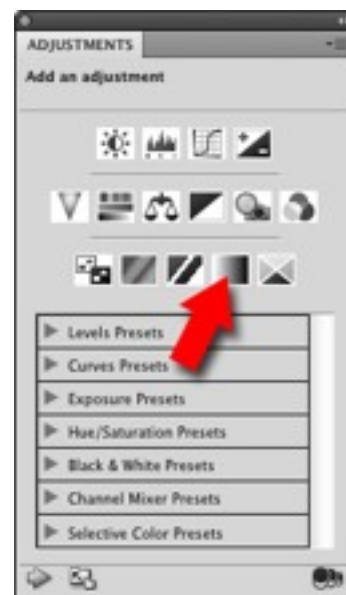
Observera att Gradient map ökar bildens kontrast. Har du en väldigt kontrastrik originalversion kan det bli för mycket och detaljer riskerar att försvinna i de ljusa och mörka partierna. Välj i så fall en annan metod.

Fördelar

Snabbt och smidigt. Ofta en fin kontrast.

Nackdelar

Tar ingen hänsyn till originalets färgkontrast. Ger väldigt begränsat inflytande över konverteringen.

Black&White och svartvitt i Camera Raw

För att hantera den viktiga färgkontrasten använder du justeringslagret **Black&White** (*Svartvitt*) eller verktygen i Camera Raw.

Där kan du jobba med reglagen för att styra vilken grånyans olika färger i originalbilden ska få.

Att tänka på...

Dra inte för hårt i reglagen! Det kan lätt få tonerna att spricka sönder! Undvik därför kraftiga hopp mellan närliggande reglage. Zooma alltid in i bilden och försäkra dig om att din bild klarar av justeringarna du gör.

Använd verktygen för att styra gråtonerna genom att dra direkt i bilden om det känns enklare. Pekfingret i Photoshop och **Targeted adjustment tool** (*Riktat justeringsverktyg*) i Camera Raw.

Viktigt! Fastna inte i konverteringssteget! Om du upptäcker att det är väldigt svårt att åstadkomma det du strävar efter behöver du förmodligen jobba med ljuset före eller efter konverteringen istället.

Hitta fler varianter...

Använd kanalerna för att snabbt se tre svartvita varianter av din bild. Där kan du få ledtrådar till vilket mål du bör sträva efter.

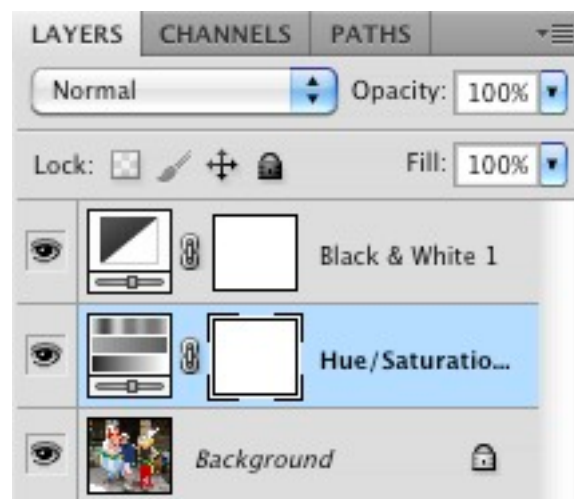
Om du har använt Black&White eller svartvitt i Camera Raw kan du också jobba med de underliggande färgerna för att hitta nya versioner.

I Photoshop

Skapa ett justeringslager för **Hue/Saturation** (*Nyans/mättnad*) under ditt Black&White-lager. Dra i **Hue** (*Nyans*) för att variera konverteringens resultat.

I Camera Raw

Gör en svartvitkonvertering där reglagen verkligen har ett visst utslag. Gå sedan tillbaka till Basic-fliken och dra i vitbalansens reglage för att variera utseendet.

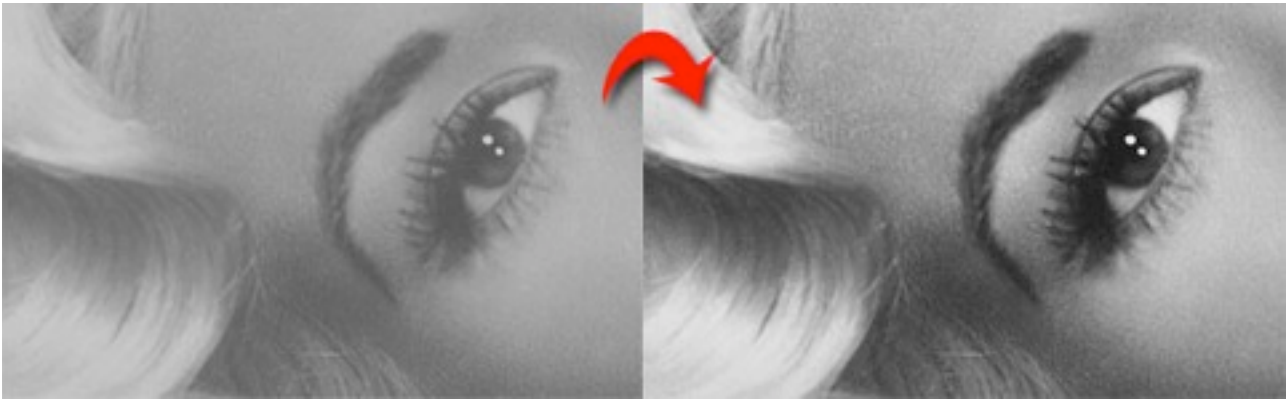
Manuell kontroll – snabbverktygen

Viktigt! Tänk på att alltid jobba på en lagerkopia när du använder de manuella snabbverktygen! Ifall du ångrar dig är det skönt att ha originalet lättillgängligt.

Svampen

För att svampen ska fungera som en kontrastpensel krävs att du är i gråskaleläge. Ställ om via **Image > Mode > Grayscale** (*Bild > Läge > Gråskala*) vid behov.

- För att öka kontrasten väljer du **Saturate** (*Mätta*).
- För att minska kontrasten väljer du **Desaturate** (*Tunna ut*).

Dodge & Burn

Dodge (*Skugga*) ljusar upp, **Burn** (*Efterbelys*) mörkar ned.

Tänk hela tiden på att ställa in lämpligt tonområde under **Range** (*Område*). I regel bör du undvika **Shadows** (*Skuggor*) för Dodge och **Highlights** (*Högdagrar*) för Burn.

Jobba främst med låga värden på **Exposure** (*Exponering*). På så sätt får du inte så kraftig effekt vid varje penseldrag och kan bygga upp ljuset i lugn och ro.

Overlaylager

Med ett tomt lager satt till blandningsläget **Overlay** (*Täcka över*) kan du måla direkt med svart eller vit pensel för att mörka ned respektive ljusa upp den underliggande bilden.

Du kan även arbeta med ljusa och mörka övertoningar för att flytta ljuset. Se då till att övertoningen går från svart/vitt till genomskinligt så du kan måla upprepade gånger utan att något försvinner.

Arkeologmetoden

Arkeologmetoden är ett fantastiskt sätt att arbeta och består av tre moment:

- Med hjälp av ett justeringslager ser du alltså till att överdriva det du vill åstadkomma. I svartvita bilder handlar det i regel om lager som ljusar upp, mörkar ned eller ökar kontrasten.
- Göm undan allt genom att göra lagermasken helt svart. Det snabbaste sättet är att trycka "Ctrl+I" (pc) eller "Cmd+I" (mac).
- Pensla försiktigt fram justeringen där du vill ha den genom att jobba med vita penslar som har riktigt låg opacitet (10-20%). Drar du upprepade gånger får du mer effekt. Använd alltid penslar med minimal hårdhet.

Att tänka på...

Det är ok att överdriva i första steget, men se upp så att du inte *helt* fräter ut eller sotar igen området du vill påverka. Då kommer du pensla fram saker som riskerar att försämra bildens kvalitet.

Ibland kan det vara smartare att pensla bort justeringen istället för att pensla fram den. Måla då bara som vanligt med en arkeologpensel, men välj istället svart färg.

Utnyttja maskpanelens reglage för **feather** (*Ludd*) om du upplever skarvar i bilden.

Använd hellre många justeringslager än ett fåtal. På så sätt får du mer separat kontroll över olika områden.

Den lata arkeologen

Den lata arkeologen är en snabbvariant som fungerar på liknande sätt. Du förlorar lite flexibilitet och kontroll, men vinner snabbhet.

Så gör du

1. Överdriv och göm undan precis som i den vanliga arkeologmetoden. Men välj sedan en pensel med *maximal* hårdhet och full opacitet.
2. Måla fram justeringen där du vill ha den. Här kan du tillåta dig att vara relativt klumpig.
3. Mjuka upp skarvarna med **Feather** (*Ludd*) i maskpanelen. Dra reglaget tills du inte ser några skarvar längre.
4. Sänk slutligen opaciteten för hela lagret tills du får lagom mängd.

Vinjettering och kornighet

Det finns en hel uppsjö med tekniker för att skapa vinjetteringar och filmkorn. Med de här får du full flexibilitet och kan själv välja utbredning och styrka.

Vinjettering

1. Skapa ett justeringslager som mörkar ned (eller ljusar upp). Använd förslagsvis kurvor.
2. Göm undan hela justeringen med en svart lagermask
3. Välj övertoningsverktyget och ställ in **Radial gradient** (*Radiell övertoning*) från svart till genomskinligt. Dra sedan ut övertoningar i bilden för att måla fram originalljuset igen.

Kornighet i Photoshop

1. Skapa ett tomt lager via **Layer > New > Layer** (*Lager > Nytt > Lager*). Ställ direkt om blandningsläget till **Overlay** (*Täcka över*) och kryssa i rutan att du vill fylla lagret med neutral färg.
1. Välj **Filter > Noise > Add Noise** (*Brus > Lägg till brus*). Ta i ganska rejält. Gröta ihop det vassa bruset med **Filter > Blur > Gaussian blur** (*Oskärpa > Gaussisk oskärpa*).
2. Sänk opaciteten för att tona ned kornigheten. Vill du ha olika mycket brus i olika områden kan du lägga till en lagermask och arbeta fram kornet med till exempel arkeologmetoden.

Färgtoningar

Färgtoningar ger dig en fantastisk möjlighet till variation. Det finns som vanligt många tekniker, men här har du de bästa!

Hue/Saturation

Lägg till ett justeringslager för **Hue/Saturation** (*Nyans/mättnad*) längst upp. Kryssa i rutan **Colorize** (*Färga*) och jobba med reglagen för att hitta rätt toning.

Testa också att byta blandningsläge till **Overlay** (*Täcka över*) eller **Soft Light** (*Mjukt ljus*). På så vis kan du få toningen att verkligen borra ned sig i gråtonerna. Se upp för kontrastökningen som kommer på köpet bara!

Gradient Map

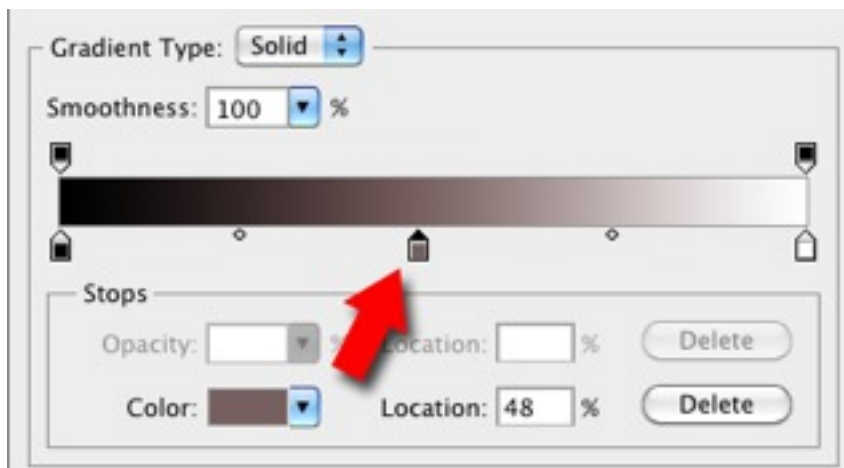
Skapa en vanlig övertoningskarta och klicka på själva övertoningen i justeringspanelen. Lägg till ett centrumreglage genom att klicka i mitten under övertoningen i dialogrutan som dyker upp.

Byt färg för att skapa en snygg toning. Se till att ljusheten för den nya färgen är kring 50% om du inte vill påverka ljuset i bilden.

Split toning i Camera Raw

Gör först svartvittkonverteringen på vanligt sätt. Växla därefter över till fliken **Split Toning** (*Delad toning*).

Ställ in lämpliga färger för högdagrar respektive skuggor. Håll ned "Alt" på tangentbordet när du drar i reglaget för att se full effekt. Hitta rätt avvägning med balansreglaget när du funnit passande färger.

Lycka till!

Jag hoppas att du har stor glädje av kursen och att du lär dig många nya saker. Kom ihåg att det i slutändan handlar helt och hållet om vilken kontroll du kan ta över tonerna. Med rätt tekniker kan du själv bestämma hur din bild ska se ut istället för att överlåta det till datorn!

Övar du bara tillräckligt kommer du snart kunna spela obehindrat på alla 256 toner på Photoshops piano. Lycka till!

